

Úřad pro demokracii, lidská práva a pracovní záležitosti

Ministerstvo zahraničí USA



ZPRÁVA O STAVU LIDSKÝCH PRÁV ZA ROK 2015: ČESKÁ REPUBLIKA

13. dubna 2016

Celé znění zprávy Country Reports on Human Rights Practices na <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/>

OFICIÁLNÍ SOUHRN

Česká republika je zemí s pluralitní parlamentní demokracií. Zákonodárná moc náleží dvoukomorovému parlamentu, který tvoří poslanecká sněmovna a senát. Hlavou státu je prezident, který jmenuje premiéra z majoritní politické strany nebo z koalice. V lednu 2013 byl v historicky prvních přímých prezidentských volbách zvolen na pětileté funkční období Miloš Zeman. V zemi proběhly v říjnu 2014 volby do senátu a volby do místních zastupitelstev. Pozorovatelé vyhodnotili volby jako svobodné a spravedlivé, i když podle některých nevládních organizací došlo v říjnových místních volbách v některých venkovských oblastech ke kupování hlasů. Státní orgány měly bezpečnostní složky pod kontrolou.

Společenská diskriminace a násilí proti romskému obyvatelstvu je i nadále vážným problémem země. S rostoucím přílivem uprchlíků a migrantů převážně z muslimských zemí, včetně Sýrie a Afghánistánu, rostly protimuslimské nálady a žadatelé o azyl byli předmětem kritiky. Korupce oficiálních představitelů dále zůstává problémem navzdory snahám o její potírání.

Mezi další problémy týkající se lidských práv se řadila tzv. hate speech neboli nenávistné projevy politiků a veřejných činitelů, násilí na ženách, sexuální a jiné zneužívání dětí, antisemitismus, obchodování s lidmi a diskriminace migrujících pracovníků.

Stát stíhal a trestal veřejné činitele, kteří se dopustili zneužití pravomoci, a to jak v bezpečnostních složkách, tak i v jiných orgánech státní moci.

Oddíl 1. Dodržování práv na integritu osobnosti, včetně ochrany v těchto oblastech:

a. Svévolné nebo nezákonné zbavení života

Nebyly zaznamenány žádné případy, kdy by se státní moc nebo její zástupci dopustili během roku svévolného nebo nezákonného zabití.

b. Zmizení osob

Nebyly hlášeny politicky motivované případy zmizení osob.

c. Mučení a další kruté, nelidské nebo ponižující zacházení nebo trestání

Zákon takové postupy zakazuje a během roku nebylo hlášeno jejich použití ze strany zástupců státu.

Podmínky ve věznicích a celách předběžného zadržení

V trestních i vazebních věznicích přetrvávaly i nadále určité hygienické nedostatky a bezpečnostní rizika. Podmínky ve vazebních věznicích jsou obecně horší, než v zařízení pro výkon trestu. Od začátku roku zažívaly detenční zařízení ve všech částech země příliv zadržených migrantů ze zemí Středního východu, Afriky a Asie, kteří se snažili přejít území státu; nevládní organizace popsaly podmínky alespoň v jednom z detenčních zařízení jako velmi nevyhovující.

Fyzické podmínky: I když amnestie z roku 2013 částečně vyřešila přeplnění věznic, ale nic se nezměnilo na službách pro vězně, protože s tím, jak se snižovaly stavy vězňů, snižovaly se i stavy zaměstnanců. Zařízení pro výkon trestu byla naplněna na 103 procent své kapacity.

V říjnu ombudsmanka kritizovala podmínky v detenčním zařízení pro migranty Bělá-Jezová, s odvoláním na to, že se jedná o situaci srovnatelnou s porušením Úmluvy o právech dítěte a Evropské úmluvě o lidských právech. Ombudsmanka konkrétně zmínila skutečnost, že zařízení nespĺňuje následující podmínky v úmluvě: děti by neměly být drženy v zařízení s ozbrojenou ostrahou, počet zadržených dospělých by měl být nižší než počet dětí a děti by měly mít dostatečnou možnost se vzdělávat a aktivně trávit volný čas. Ombudsmanka dále kritizovala nedostatek dětského teplého oblečení a bot a nedostatečné hygienické podmínky. Ve zprávě jsou také citovány stížnosti zadržených, že jim během návštěv lékaře nebyl zajištěn tlumočnick, že nebyli informováni o svém právu na právní pomoc zdarma a že nerozuměli důvodům, proč jsou zadržováni. V listopadu, poté, co počet zadržených v detenčním zařízení podstatně klesl, ombudsmanka uznala, že došlo ke zlepšení podmínek.

V prvních devíti měsících roku došlo v trestních a vazebních věznicích k 32 úmrtím. Informace o příčinách těchto úmrtí nebyly k dispozici.

Vězni měli omezený přístup k teplé vodě, což způsobovalo hygienické problémy.

Správa: Ombudsmanka prošetřuje stížnosti vězňů ze všech částí systému. Orgány umožňovaly vězňům a zadrženým podávat stížnosti k úřadu ombudsmanky bez cenzury; ombudsmanka prošetřovala podložené stížnosti na nehumánní podmínky a pravidelně navštěvovala zařízení. Ministerstvo spravedlnosti, které dohlíží na vězeňský systém, také během roku provádělo ve věznicích inspekce.

Nezávislé monitorování: Stát povoluje nezávislé monitorování podmínek ve věznicích místním a mezinárodním skupinám pro lidská práva, jako je Helsinský výbor a Výbor pro prevenci mučení Rady Evropy (VPM), i sdělovacím prostředkům. V dubnu 2014 VPM provedl pravidelnou kontrolu, která se zaměřila hlavně na věznice pro mladistvé, vazbu v přípravném řízení a preventivní vazbu. Zpráva VPM z kontroly kriticky zmiňovala mimo jiné přítomnost policisty u lékařského vyšetření vězňů a nedostatečné hygienické podmínky. Příslušné orgány zavedly některé z doporučení VPM do praxe a přítomnost policisty u lékařského vyšetření již není vyžadována.

d. Svévolné zadržení nebo uvěznění

Zákon svévolné zadržení a uvěznění zakazuje a stát obecně tyto zákazy dodržoval.

Úloha policie a bezpečnostního aparátu

Státní policie, která podléhá Ministerstvu vnitra, je zodpovědná za prosazování zákona a udržování veřejného pořádku, včetně ochrany hranic a prosazování imigračních zákonů. Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS) při Úřadu vlády dohlíží na policejní, celní, hasičské a vězeňské služby a je zodpovědná za vyšetřování údajných pochybení policie. Inspektoři vyšetřovali obvinění z trestního porušení pravomoci veřejného činitele a prováděli „testy bezúhonnosti“ neboli provokační operace, aby přistihli pachatele při činu. V roce 2014 inspektoři v různých částech země zahájili 269 řízení. Inspekce nahlásila, že v roce 2014 policie spáchala 112 trestných činů, což je oproti roku 2013 pokles o 27 procent. Příslušníci vězeňské služby spáchali 18 trestných činů, což je proti roku 2013 pokles o 45 procent. V řadách celníků bylo spácháno 11 trestných činů ve srovnání s 12 případy v roce 2013.

V orgánech činných v trestním řízení byla i nadále problémem korupce. V roce 2014 policie vyšetřovala 116 případů korupce, tj. o 102,5 procent více než v roce 2013. Policie také vedla vyšetřování 72 veřejných činitelů podezřelých ze zneužití pravomoci veřejného činitele. V srpnu GIBS zadržela Tomáše Líbala, ředitele věznice v Litoměřicích z důvodu podezření na korupci a vydírání. Ke konci roku případ ještě nebyl uzavřen.

Ministerstvo vnitra má svého policejního ombudsmana (ombudsman Ministerstva vnitra), který slouží jako prostředník v rámci ministerstva. Všichni příslušníci veřejných bezpečnostních sborů v resortu ministerstva včetně civilistů se na něho mohou obracet s podezřeními na možná pochybení nebo nezákonné jednání. Policejní ombudsmanka se věnuje primárně otázkám prevence, transparentnosti a represe. V praxi se její úřad věnuje především

řešení interních sporů, jako například stížností ohledně nepřipustné praxe náboru a propouštění, nespravedlivého hodnocení výkonnosti a kompenzace nebo šikany. V případech podezření na trestní zneužití pravomoci veřejného činitele v bezpečnostních složkách postoupí policejní ombudsman případ GIBS. Zákon vyžaduje, aby policejní ombudsman na vyžádání sdílel všechny informace o případech s GIBS, což vedlo k obavám o zajištění ochrany soukromí a důvěrnosti. Navzdory tomu svým omezeným pravomocem policejní ombudsmance se podařilo docílit toho, aby některé policejní postupy byly transparentnější, a pomohla vyřešit některé spory bez dlouhých soudních řízení. V roce 2014 registrovala policejní ombudsmanka 147 stížností, oproti 306 v roce 2013, z nichž většina se týkala šikany, povýšeného chování nebo nespravedlivého jednání.

Zatčení a zacházení ve vazbě

Ve většině případů policie zatýká osoby obviněné z trestných činů na základě zatykačů, které vydávají soudci. Zatčení bez zatykače je povoleno jen tehdy, pokud se policie domnívá, že došlo k trestnému činu, který je možno stíhat, když se zatčení považuje za nezbytné, aby se předešlo dalším trestným činům nebo zničení důkazů, v zájmu ochrany podezřelého nebo v případě, že osoba odmítla uposlechnout příkazů policie k opuštění místa.

Policie musí předat osobu zatčenou na základě zatykače do 24 hodin soudu. Soudce má pak dalších 24 hodin na to, aby rozhodl, zda zadržení osoby prodlouží. Podezřelé osoby zadržené bez zatykače musejí být policií do 48 hodin informovány o důvodu jejich zadržení, musí být proveden jejich výslech, a musejí být buď propuštěny nebo předány soudu. Jestliže jsou zadržené osoby předány soudu, soudce musí do 24 hodin rozhodnout, zda vůči nim vznese obvinění. Osoby nesmí být zadržovány delší dobu bez obvinění.

Zákon stanoví možnost kauce, která je vyloučena v případě závažných trestných činů nebo v případě, že hrozí ovlivňování svědků. Obžalovaný v trestní věci má právo vyžádat si právního zástupce okamžitě po zatčení. Pokud si obžalovaný nemůže dovolit právníka, zajistí mu ho stát. O tom, zda poplatky za advokáta budou částečně nebo plně hrazeny státem, rozhodne soud. Úřady tato práva v praxi obecně dodržovaly.

V září 2014 byli u okresního soudu v Sokolově souzeni policisté z Kyšperku za případ z roku 2012, při kterém došlo k usmrcení Roma ve vazbě z nedbalosti. Podle svědků tito policisté tohoto muže zbili poté, co ho zatkli v bytě jeho manželky, se kterou již nežil.

Vazba v přípravném řízení: Podle zákona může vazba v přípravném řízení trvat maximálně dva roky, s výjimkou „zvláště závažných“ trestných činů. Podezřelá osoba smí kdykoli požádat vyšetřující orgány o propuštění z vazby. Průměrná doba vazby v přípravném řízení v roce 2014 byla 50 dní. Během prvních šesti měsíců roku byla průměrná délka vazby v přípravném řízení 103 dny (84 dní na okresní úrovni a 246 na krajské úrovni).

e. Odepření spravedlivého veřejného soudního procesu

Zákon zaručuje nezávislost soudnictví a vláda všeobecně nezávislost soudů v praxi dodržovala. Úřady ve většině případů respektovaly příkazy soudu a vykonávaly soudní rozhodnutí.

Soudní proces

Zákony stanoví právo na spravedlivý soud a nezávislé soudnictví toto právo obecně uplatňovalo.

Obžalovaní požívají presumpci nevinu a mají právo být informováni rychle a podrobně o obviněních vznesených proti nim. Jednání soudů jsou veřejná. Institut poroty není zaveden. V závažných případech rozhoduje o vině či nevině obžalovaného soudní senát tvořený třemi soudci, zatímco méně závažné případy projednává samosoudce. Obžalovaní mají právo radit se s advokátem; obžalovaným, kteří si ho nemohou dovolit, poskytuje stát zdarma advokáta ex offo. Obžalovaní mají právo být přítomni na jednání soudu, pokládat otázky osobám svědčícím proti nim a sami navrhopvat svědky a předkládat důkazy. Obžalovaní a jejich advokáti mají právo nahlédnout do důkazních materiálů v držení státu, které se jejich případu týkají. Odsouzené osoby mají právo na odvolání.

Politictí vězni a osoby zadržené z politických důvodů

Neobjevily se žádné zprávy o věznicích nebo osobách zadržovaných z politických důvodů.

Občanskoprávní řízení a opravné prostředky

Ústava zakotvuje oddělené, nezávislé soudnictví v občanskoprávních věcech a občané mají možnost podávat žaloby u soudů a domáhat se odškodnění za porušování lidských práv nebo požadovat, aby porušování lidských práv bylo zastaveno. K dostupným opravným prostředkům patří peněžité odškodnění, nápravný prostředek podle práva ekvity a zastavení poškozujícího jednání. Nevládní organizace uváděly zvýšenou soudržnost mezi trestními a občanskoprávními řízeními, která proces pro oběti zjednodušila. Často ovšem

opravné a nápravné prostředky vyžadovaly dlouhý právní proces a obtížně se zajišťovaly, zvláště pro příslušníky znevýhodněných skupin, jako je romská menšina. Navrhovatelé se mohou proti nepříznivým rozsudkům, týkajících se porušování ze strany státu, odvolat k Evropskému soudu pro lidská práva (ESLP). K dispozici jsou také správní opravná opatření.

Zákon kvalifikuje děti, osoby s postižením, oběti obchodování s lidmi a oběti sexuálních a zvláště brutálních trestných činů jako nejzranitelnější skupiny. Tento zákon vymezuje práva obětí trestných činů, například právo podat žádost o odškodnění a právo na advokáta. Také stanovuje standardy posuzování těchto případů soudy a definuje rámec pro poskytování dalších služeb. Oběti sexuálně motivovaných trestných činů si mohou určit, aby soudce, který bude soudit údajné útočníky, byl určitého pohlaví.

Restituce majetku

Zákony upravují restituci soukromého majetku zabaveného v době komunistického režimu i restituci židovského majetku nebo odškodnění za židovský majetek zabavený v době nacismu. Třebaže bylo během roku nadále možné podávat žádosti o navrácení uměleckých děl zabavených nacistickým režimem, lhůta pro podání žádostí o navrácení ostatních druhů majetku je už promlčena. Od roku 2013 zákon umožňuje restituci církevního majetku zabaveného za komunistického režimu. V rámci roční zákonné lhůty církve registrovaly 7 445 restitučních nároků. Církve také obdrží kompenzaci ve výši 59 miliard korun (2,5 mld. USD) za majetek, který nelze fyzicky restituovat. Zákon upravuje, že stát vyplatí církvím výše uvedenou kompenzaci během 30 let, a současně bude snižovat během 17letého období státní podporu registrovaným církvím.

f. Svévolné zasahování do soukromí, rodiny, domovní svobody a do listovního tajemství

Zákon takové jednání zakazuje a nebyly hlášeny žádné případy, kdy by stát tyto zákazy nerespektoval.

V květnu obvodní soud pro Prahu 1 osvobodil Janu Nečasovou, manželku a bývalou vedoucí kabinetu bývalého premiéra Petra Nečase, a tři důstojníky vojenské rozvědky. Byli obviněni z korupce a neoprávněného sledování Nečasovy bývalé manželky. Státní zástupce se proti rozhodnutí soudu odvolal. Ke konci roku soud ještě nevydal ve věci odvolání žádné rozhodnutí.

Oddíl 2. Dodržování občanských svobod, včetně následujících:

a. Svoboda projevu a svoboda tisku

Zákon zaručuje svobodu projevu a tisku a vláda tato práva v praxi obecně dodržovala. Nezávislé sdělovací prostředky, efektivní soudnictví a fungující demokratický politický systém společně zaručovaly svobodu projevu a svobodu tisku. Zákon však umožňuje určité výjimky z těchto svobod, například u nenávistných projevů, popírání holocaustu a popírání zločinů komunistické éry.

Svoboda projevu: Zákon stanoví tresty odnětí svobody za popírání zločinů komunistické éry nebo holocaustu v sazbě od šesti měsíců do tří let. Zákon zakazuje projevy podněcující nenávist na základě rasy, náboženského vyznání, třídní příslušnosti, národnosti nebo příslušnosti k jiné skupině a hrozí za ně trest odnětí svobody až na tři roky.

Svoboda tisku: Nezávislé sdělovací prostředky aktivně vyjadřovaly rozmanitou škálu názorů bez omezení.

V říjnu Nejvyšší soud v Praze vydal rozsudek, který nařizuje vydavateli serveru Our Media zaplati 150 000 korun (6 250 USD) osobě romské národnosti, protože po dobu tří let nestáhl rasistické komentáře, které podněcovaly k násilí vůči Romům. Podle soudce server Our Media nerespektoval fyzickou a morální integritu žalobce a romské etnikum obecně.

Svoboda internetu

Stát neomezoval ani nenarušoval přístup k internetu a neprováděl cenzuru online obsahu; nejsou známy žádné spolehlivé informace o tom, že by státní moc monitorovala soukromou online komunikaci bez příslušných právních povolení. Podle Českého statistického úřadu používalo během roku internet přibližně 70 procent osob v zemi.

Ochota státních orgánů trestně stíhat nenávistné projevy na internetu se zvyšovala, a to i přesto, že extrémisté se často snažili vyhnout stíhání tím, že své stránky umístili na zahraniční servery, mimo dosah státních úřadů. Webové stránky White-Media.info - které mají hostitelský server v zahraničí, ale provozuje je skupina bílých slovenských supremacistů - uváděly jména a adresy mnoha českých aktivistů za práva lesbiček, gayů, bisexuálů, transgender osob (LGBT) a Romů. Vyskytlo se i několik případů hackingu webových stránek, např. Českého helsinského výboru, a vyzývali k násilí proti některým osobám, konkrétně např. proti řediteli jedné velké romské nevládní organizace.

Akademická svoboda a kulturní akce

Stát se nedopustil žádného omezení akademické svobody nebo kulturních akcí.

b. Svoboda pokojného shromažďování a svoboda sdružování

Svoboda shromažďování

Zákon garantuje svobodu shromažďování a stát tato práva v praxi obecně dodržoval. Stát může zákonným způsobem omezit nebo zakázat shromáždění, včetně pochodů, demonstrací a koncertů, pokud propagují nenávist nebo nesnášenlivost, staví se za potlačování osobních práv nebo ohrožují bezpečnost účastníků. V listopadu 2014 Nejvyšší správní soud zamítl stížnost pravicového extremisty, který se v roce 2013 pokusil zorganizovat pochod v Českých Budějovicích, na který mu městský úřad nevydal povolení. Soud rozhodl, že rozhodnutí městského úřadu nevydat toto povolení bylo správné, protože úmyslem tohoto pochodu bylo ohrozit pokojný život Romů.

Účastníci protestů musejí mít k demonstracím povolení, policie však obecně proti spontánním a pokojným demonstracím nezasahovala.

Svoboda sdružování

Ústava a zákon zaručují svobodu sdružování. I když stát toto právo v praxi obecně dodržoval, zákon vyžaduje, aby se organizace, sdružení, nadace a politické strany zaregistrovaly u Ministerstva vnitra. Skupiny, které podněcují nenávist na základě rasy, náboženství, třídní příslušnosti, národnosti nebo jiné příslušnosti, nebo skupiny, které používají zakázané symboly, mohou být rozpuštěny nebo zakázány soudem nebo jim Ministerstvo vnitra může registraci odmítnout.

c. Svoboda vyznání

Viz *Zpráva o mezinárodní náboženské svobodě (International Religious Freedom Report)* Ministerstva zahraničí USA na internetových stránkách www.state.gov/religiousfreedomreport/

d. Svoboda pohybu, vnitřní uprchlíci, ochrana uprchlíků a osob bez státní příslušnosti

Ústava a zákon zaručují svobodu pohybu uvnitř země, svobodu cestování do zahraničí, svobodu emigrace i repatriace. Stát tato práva v praxi obecně dodržoval. Vláda spolupracovala s Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) a s dalšími humanitárními organizacemi při poskytování ochrany a pomoci uprchlíkům, žadatelům o azyl, osobám bez státní příslušnosti a ohroženým osobám.

Ochrana uprchlíků

Během roku mnoho zemí v Evropské unii a jihovýchodní Evropě zažilo bezprecedentní vlnu migrace ze Středního východu, Afriky a Asie, která se skládala z žadatelů o azyl/potenciálních uprchlíků, ekonomických migrantů, obětí obchodu s lidmi a dalších osob. Pro zjednodušení budeme tyto osoby ve zprávě označovat souhrnně jako „migranty a žadatele o azyl“, pokud nebude účelově rozlišeno.

Poskytování azylu: Zákon upravuje podmínky poskytnutí azylu nebo udělení statutu uprchlíka a stát má zavedený systém pro poskytování ochrany uprchlíkům. Podle statistik Ministerstva vnitra za první pololetí se délka azylového řízení pohybuje v zákonné lhůtě 90 dní.

Bezpečná země původu a tranzitní země: Země v zásadě dodržuje pravidla systému Dublin III, která nařizují příslušným orgánům navracet uprchlíky do prvního členského státu EU, na jehož území vstoupili. Ministerstvo vnitra přijímá žádosti o azyl od osob přicházejících ze zemí nebo přes území zemí, které jsou považovány za bezpečné dle definice zákona. Žádosti o azyl jsou zpravidla zamítány, ale všem případům se dostává řádného posouzení a v některých výjimečných případech jsou vyřízeny kladně.

Během roku došlo ke zvýšení počtu uprchlíků a dalších migrantů, kteří přecházeli přes území země, stejně jako ke zvýšení počtu osob, které policie zadržela a umístila v detenčních zařízeních. O mezinárodní ochranu požádalo pouze malé procento takto zadržených. 2. září úředníci Ministerstva vnitra oznámili, že již nebudou zadržovat syrské migranty, kteří by normálně podléhali pravidlům Dublin III, poté, co Německo rozhodlo, že nebude v případě syrských státních příslušníků postupovat podle pravidel dublinského systému.

Porušování práv uprchlíků: V několika případech docházelo k mimořádně dlouhému zadržení žadatelů o azyl nebo uprchlíků, kterým hrozila extradice nebo kteří čekali na dobrovolnou repatriaci. V říjnu vysoký komisař OSN pro lidská práva kritizoval Českou republiku za to, že migranty zadržuje dlouho, až na 40-90 dní, a tvrdil, že zadržené osoby byly podrobovány osobním prohlídkám s cílem zabavit peníze, z nichž se hradily náklady na detenci. Podle Ministerstva vnitra však jsou zadržené osoby prohledávány v souladu se standardními bezpečnostními postupy a imigračními zákony, které umožňují vynaložení zabavených peněz na úhradu detence. Podle údajů policie podalo 123 migrantů v detenčních zařízeních z celkového počtu 2 400 v období leden – srpen stížnosti. K 8. srpnu soudy vynesly 36 rozhodnutí, v nichž se postavili na stranu migrantů.

Česká advokátní komora začala organizovat právní pomoc pro migranty. Do detenčních zařízení mají přístup nezávislí pozorovatelé. V listopadu navštívila detenční zařízení Bělá pod Bezdězem skupina velvyslanců v České republice v doprovodu médií. Do detenčních zařízení mají přístup také nevládní organizace, které zajišťují právní pomoc pro migranty.

Trvalá řešení: Program na přesídlení, který řídí vláda v těsné spolupráci s úřadem UNHCR, pokračoval *ad hoc*. V rámci nového Státního integračního programu, který vláda schválila v listopadu, příjemci mezinárodní ochrany mají nárok na dočasné ubytování, výuku českého jazyka a pomoc v hledání zaměstnání a trvalého bydlení. Česká republika začala přijímat syrské žadatele o azyl v říjnu; mezi nimi byly i vážně nemocné děti a jejich rodiny. Poté, co EU schválila mechanismus pro relokaci migrantů a žadatelů o azyl v rámci EU prostřednictvím povinných kvót, má do země tímto způsobem přijít do roku 2017 dalších 4 306 osob.

Dočasná ochrana: Česká republika poskytuje dodatečnou ochranu osobám, které nesplňují zákonná kritéria pro statut uprchlíků, ale které se nemohou vrátit do své země původu kvůli reálnému riziku vážné újmy. Podle směrnic EU mají mít osoby, kterým byla udělena dodatečná ochrana, nárok na povolení k dočasnému pobytu, cestovní doklady, pracovní povolení a rovný přístup k zdravotní péči a k bydlení. K měsíci září úřady udělily statut dodatečné ochrany celkem 330 osobám.

Oddíl 3. Svoboda zapojovat se do politického procesu

Ústava a zákony garantují právo občanů měnit svobodnými a spravedlivými volbami vládu a občané toto právo využívali na základě všeobecného hlasovacího práva.

Volby a zapojení do politiky

Nedávné volby: V říjnu 2014 se konaly volby do třetiny křesel v Senátu a do místních zastupitelstev; později ve stejném měsíci se konalo druhé kolo senátních voleb. V roce 2013 se konaly volby do Poslanecké sněmovny a prezidentské volby. Domácí i mezinárodní pozorovatelé vyhodnotili volby jako svobodné a spravedlivé, přestože se v případě říjnových komunálních voleb objevily zprávy o kupování hlasů, jež bylo cíleno zejména na zástupce etnických menšin.

Podle výpovědí svědků zaznamenaných nevládní organizací Nadační fond proti korupci nabízela Sociálně demokratická strana a místní organizace SOS Český Těšín přes sociální média 500 (21 USD) korun za hlas v říjnových komunálních

volbách v moravském městě Český Těšín. Předseda volební komise v okrsku v Mojžíři v Ústí nad Labem vypověděl, že hlasy pro Občanskou demokratickou stranu se kupovaly za 200 korun (8,33 USD). Komise případ nahlásila polici, která kauzu během voleb uzavřela s uvedením, že nebyly k dispozici žádné důkazy o ilegálních aktivitách. Nevládní organizace toto vyšetřování kritizovaly jako rychle uzavřené a nekompletní. V listopadu 2014 krajský soud v Brně rozhodl, že okrsky v městské části Brno sever musí opakovat komunální volby vzhledem k důkazům, že romští voliči obdrželi bezplatné vstupenky, stejně jako jídlo a pití zdarma, na slavnost zorganizovanou za účelem získání hlasů pro sociálně demokratického kandidáta, který byl posléze zvolen primátorem.

Účast žen a menšin: Pouze zlomek sociálně vyčleněné romské menšiny, která odhadem čítá 300 000 osob, byl zapojen do politického života. Žádný z poslanců, ministrů či soudců Nejvyššího soudu nebyl Rom. Několik Romů bylo členy národních a krajských poradních výborů pro romské otázky. Romské politické strany a skupiny se zúčastnily nedávných celostátních a komunálních voleb, několik faktorů však přispělo k jejich neúspěchu. Romové tvoří přibližně 3 procenta z celkové populace; aby se však politická strana dostala do parlamentu, musí získat minimálně 5 procent hlasů. I kdyby se romské iniciativy usilující o zastoupení v Poslanecké sněmovně spojily, jejich úspěch by byl z hlediska statistiky nereálný. Nicméně se nedávných voleb účastnilo několik romských politických stran. Tři romští kandidáti, z nichž dva kandidovali za místní stranu a jeden usiloval o znovuzvolení za stranu pravého středu - Občanské demokraty, byli zvoleni do městské rady v Trmicích, ve městě s 3 200 obyvateli na severozápadě země. V Ralsku, malém městě na severovýchodě země, byl romský kandidát a bývalý zástupce starosty, předseda strany SNK Evropští demokraté, zvolen do místního zastupitelstva. Další romský kandidát byl zvolen do zastupitelstva v severočeské obci Lom. Představitelé 14 národních menšinových skupin byli členy Vládní rady pro národní menšiny. V tomto poradním orgánu zasedají také zástupci vlády. Každá menšina skupina může nominovat do této rady až tři zástupce.

Oddíl 4. Korupce a nedostatek transparentnosti ve vládě

Zákon stanoví trestní postih za korupci státních úředníků. Ne vždy však stát zákon účinně uplatňoval a státní úředníci se někdy beztrestně dopouštěli korupčního jednání.

Korupce: V červenci Městský soud v Praze odsoudil Davida Ratha, bývalého hejtmana Středočeského kraje, k osmi a půl letům odnětí svobody a pokutě 22 milionů korun (920 000 USD). Rath byl zatčen v roce 2012 a souzen od srpna 2013 za přijetí úplatku ve výši sedmi milionů korun (290 000 USD). Rath se odvolal k Vrchnímu soudu. Ke konci roku nebylo ve věci odvolání rozhodnuto.

V říjnu provedl Útvar pro odhalování organizovaného zločinu razii u několika vysoce postavených důstojníků policie a na úřadě Primátora města Olomouc. Zástupce krajského policejního ředitele, další důstojník policie, Primátor Olomouce a vlivný olomoucký podnikatel byli obviněni ze zneužití pravomoci a korupce. Mohou být odsouzeni až k deseti letům odnětí svobody.

V lednu nevládní organizace zIndex zveřejnila analýzu financování politických stran, které jsou zastoupeny v Poslanecké sněmovně, za období 2006 - 2014. Studie odhalila, že 29,6 procent firem, které získávají státní zakázky, figuruje na seznamech přímých dárců politických stran.

Majetkové přiznání: Zákon ukládá zákonodárcům, členům vlády a dalším vybraným veřejným činitelům povinnost každoročně podávat finanční majetková přiznání. Veřejnost má možnost seznámit se majetkovými přiznáními na veřejných webových stránkách; přístup do systému však zůstával obtížný, protože vyžaduje časově omezené heslo vydávané oddělením daného činitele. Informace byly příliš všeobecné a bez detailů. Osoby podléhající tomuto zákonu mají povinnost hlásit pouze majetek získaný po nástupu do veřejné funkce. Nevládní organizace kritizovaly skutečnost, že představitelé nemuseli přiznat majetek hned při vstupu do funkce, ale až po určité době ve funkci. Organizace také uvedly, že vzhledem k tomuto požadavku bylo obtížné posoudit, zda se majetek během působení ve funkci zvýšil. Zákon nevyžaduje, aby představitelé zveřejňovali informace o majetkových účastech společnostech. Všechny formuláře jsou vyplňovány ručně, což způsobuje problémy při jejich kontrole.

Nejvyšší kontrolní úřad zodpovídá za kontroly přiznání exekutivních složek, ale ověřuje je pouze ve zřídka případech. Parlament má v kompetenci majetková přiznání zákonodárců, ale neověřuje je. Když Nejvyšší kontrolní úřad zjistí porušení požadavků, může vyměřit pokutu až do výše 100 procent zpronevěřených prostředků. Podle trestního zákoníku je možné pachatele odsoudit k trestu odnětí svobody až na 10 let.

Přístup veřejnosti k informacím: Zákon zaručuje přístup veřejnosti k informacím a ve většině případů byl tento zákon důsledně aplikován. Podle nevládních organizací však nebyly všechny postupy při poskytování informací zcela konzistentní - úřady se zdráhaly proaktivně zveřejňovat informace např. o platech veřejných činitelů, o veřejných zakázkách a o dalším využívání veřejných financí.

Několik případů týkajících se přístupu veřejnosti k informacím se dostalo před soud a soudy byly obecně k žádostem navrhovatelů vstřícné. Rozhodnutí soudu však byla prosazována pouze v případech, když se od konkrétních institucí

požadovaly konkrétní informace, a obecně nebyla prosazována v případě nekonkrétních rozhodnutí.

Oddíl 5. Postoj státu k vyšetřování údajného porušování lidských práv vedenému mezinárodními a nevládními organizacemi

Řada domácích i mezinárodních skupin zabývajících se lidskými právy všeobecně fungovala bez zásahů ze strany státu a zjišťovala i publikovala své nálezy týkající se případů porušování lidských práv. Představitelé státu s nimi často spolupracovali a byli vstřícní vůči jejich stanoviskům.

Státní orgány zodpovědné za dodržování lidských práv: Představitelé úřadu veřejného ochránce práv (ombudsmanky) pravidelně navštěvovali státní instituce a soukromá zařízení s omezením pobytu pro obyvatele (tj. vězení, dětské domovy a domovy pro seniory), kde zkoumali zacházení s osobami a sledovali dodržování základních práv. Kromě zpráv a doporučení týkajících se konkrétních zájmových oblastí relevantních z hlediska státu, vydával úřad ombudsmanky čtvrtletní a výroční zprávy o činnostech svého úřadu. Úřad svoji funkci vykonával bez zásahů státu nebo politických stran, měl odpovídající zdroje a jeho působení bylo pozorovateli dodržování lidských práv považováno za efektivní, i když Zprávě Evropská komise proti rasismu a netoleranci, která vyšla v říjnu, EK uvádí, že ombudsmanka nemá dostatečné pravomoci a kompetence pro efektivní boj proti rasové diskriminaci.

Kromě ombudsmanky existuje také ombudsman pro ozbrojené složky a pro školství.

V roce 2014 vláda vytvořila pozici ministra pro lidská práva. Úřad má na starosti lidskoprávní agendu na národní úrovni. Úřad vlády pokračoval v podpoře několika lidskoprávních rad.

Oddíl 6. Diskriminace, společenský útlak a obchodování s lidmi

Zákon zakazuje diskriminaci na základě pohlaví, věku, tělesného postižení, rasy, etnického původu, národnosti, sexuální orientace a pohlavní identity, náboženského vyznání nebo osobního přesvědčení, věku, jazyka, HIV pozitivita či jiné přenosné nemoci. Orgány v podstatě tato ustanovení zákona vynucovaly. I nadále však docházelo k významnému společenskému útlaku některých menšin, včetně Romů.

Ženy

Znásilnění a domácí násilí: Zákon zakazuje znásilnění, včetně manželského, a stanoví trestní sazbu od dvou do 15 let odnětí svobody. Stát tato zákonná

ustanovení účinně vymáhal. Přestože experti považují míru nahlášení znásilnění stále za nízkou oproti skutečnosti, byla zaznamenána vzrůstající tendence v počtu usvědčujících rozsudků za znásilnění. Toto je připisováno lepšímu policejnímu výcviku, veřejným osvětovým kampaním a lepší spolupráci mezi policií a nevládními organizacemi. V prvních šesti měsících roku bylo příslušným orgánům nahlášeno 363 případů znásilnění, z nichž 189 bylo vyšetřeno. Soudy usvědčily 93 pachatelů, z nichž 45 dostalo trest odnětí svobody. Zbytek rozsudků tvořily podmíněné tresty.

Podle odborníků je ve společnosti výskyt násilí na ženách daleko vyšší, než počet nahlášených případů, a to z důvodu stigmatizace spojené s nahlašování takových případů. Neziskové organizace poukazovaly zejména na nízkou míru nahlašování násilí na ženách v komunitách imigrantů; oběti se obávají ztráty imigračního statutu a související kulturní stigmatizace. V roce 2014 začaly některé neziskové organizace nabízet sociální, právní a psychologické asistenční služby obětem znásilnění.

Domácí násilí má trestní sazbu až tři roky odnětí svobody; v případě přitěžujících okolností lze uložit i delší trest. Policie má možnost vykázat násilníka z domova na dobu deseti dnů. Zákon omezuje celkovou dobu, po kterou může být v platnosti obnovovací příkaz, na šest měsíců, a to včetně prodloužení. Nezisková organizace Bílý kruh bezpečí zveřejnila data za prvních devět měsíců roku: v tomto období použila policie institut vyhoštění vůči 942 pachatelům (z nichž bylo několik žen).

V prvních šesti měsících roku Ministerstvo vnitra registrovalo 392 případů domácího násilí, z nichž policie vyšetřovala 260. Za stejné období soudy vynesly 163 usvědčujících rozsudků v oblasti domácího násilí; 37 osob dostalo nepodmíněný trest odnětí svobody, 108 podmíněný trest a v jednom případě bylo soudem rozhodnuto o deportaci pachatele.

V zákoně je také upravena ochrana dalších osob žijících v domácnosti – zejména dětí a seniorů - proti domácímu násilí. Zákon za určitých okolností zavádí právní emancipaci dětí od 16 let. Dítě může požádat soud o příkaz k vykázání agresora z rodiny v případě, že jeden z rodičů (obvykle matka) to nebyl ochoten nebo schopen udělat.

Podle průzkumu ScioFactor každá šestá žena a každý 22. muž v zemi se v první polovině roku setkal s domácím násilím. Přibližně 44 procent respondentů uvedlo, že se během svého života setkalo s domácím násilím. Zpráva také poukazuje na to, že výskyt psychologického, ekonomického i sexuálního zneužívání se zvyšuje. V 50 procentech případů byly svědky domácího násilí i děti.

Podle neziskových organizací v rámci Policie ČR neexistuje specializovaný výcvik pro případy domácího násilí. Nevládní organizace pokračovaly v proškolení policistů na regionální a obecní úrovni, s cílem zvýšit jejich schopnosti pomáhat obětem domácího násilí, se speciálním zaměřením na seniory. Ministerstvo vnitra tato školení podporovalo. Obětem znásilnění a domácího násilí poskytovalo psychologické poradenství několik tísňových linek a krizových center.

V průběhu roku Ministerstvo vnitra rozdělilo mezi osm neziskových organizací částku 1,6 milionů korun (67 000 USD) na projekty v oblasti prevence domácího násilí na seniorech. V 2014 Ministerstvo vnitra poskytlo 1,4 miliónu korun (64 000 USD) na projekty prevence domácího násilí vůči seniorům. Nevládní organizace zaznamenaly více aktivit a financování zaměřených na podporu dětí, zároveň však tvrdí, že přesun financování sociálních služeb z Ministerstva práce a sociálních věcí na jednotlivé kraje by způsobil neziskovému sektoru další administrativní zátěž, což by mohlo vést k omezení služeb a snížení počtu lokalit.

Sexuální obtěžování: Antidiskriminační zákon zakazuje sexuální obtěžování a pohlíží na něj jako na typ přímé diskriminace. Osoba, kterou někdo obtěžoval, může žádat o nápravu před soudem a může požadovat odškodnění za způsobenou újmu. Důkazní břemeno spočívá na obviněné osobě, která musí dokázat, že žalující osobu nediskriminovala. Odsouzeným může být udělena pokuta, mohou být propuštěni ze zaměstnání nebo jim může být uložen trest odnětí svobody. K většině případů sexuálního obtěžování dochází na pracovišti, policie však tyto případy vyšetřuje vzácně. Podle nevládních organizací totiž oběti obvykle dávají přednost hledání doporučení, jak takovému obtěžování zabránit, než aby obvinily kolegy nebo nadřízené, a riskovaly tak, že budou propuštěny. Policie vyšetřování často odkládala do té doby, než došlo ke spáchání závažnějších trestných činů, jako např. k vynucování pohlavního styku, znásilnění nebo tělesnému napadení.

Pachatelům odsouzeným za dlouhodobé pronásledování může být uložen trest odnětí svobody až na tři roky. Za prvních sedm měsíců roku bylo policii ohlášeno 310 případů stalkingu (dlouhodobého pronásledování). Soudy v první polovině roku odsoudily za stalking 92 osob, z nichž 11 dostalo tresty odnětí svobody a 67 podmíněné tresty. Ostatní byli pokutováni nebo odsouzeni k provádění veřejně prospěšné činnosti. Neziskové organizace uvedly, že 80 procent obětí byly ženy

Neziskové organizace upozornily na nárůst kyberšikany a kyber-stalkingu, a to nejenom u dětí, ale i u dospělých žen i mužů. Nevládní organizace Gender

Studies a ProFem proto v září 2014 zahájily preventivní kampaň proti kyberšikaně.

Reproduktivní práva: Stát uznával základní práva párů a jednotlivých osob ke svobodnému a zodpovědnému rozhodnutí o počtu svých dětí, časovém odstupu mezi nimi a věku, kdy je počnou, práva na získání informací a prostředků, které jim to umožní, a právo na nejvyšší standard zdravotních služeb v oblasti reprodukce, a to bez jakékoliv diskriminace, donucování nebo násilí.

V roce 2014 se objevily informace, že nemocnice odmítaly vydat ženám záznamy o sterilizaci provedené bez jejich plného souhlasu v letech 1971 - 1991. Lékařské záznamy byly podmínkou žádosti o odškodnění. Dřívější vyšetřování dospělo k závěru, že ženy, které byly nuceně sterilizovány, byly Romky. V září ministr pro lidská práva předložil do vlády návrh zákona o odškodnění nezákonně sterilizovaných osob, které by tak získaly nárok na odškodnění ve výši 300 000 korun (12 500 USD) za jeden případ. V říjnu však vláda návrh zákona zamítla.

Diskriminace: Muži a ženy mají ze zákona stejný právní status a práva, včetně práva rodinného, pracovního, majetkového, národnostního a dědického. Ženy se občas setkávaly s diskriminací v oblasti zaměstnání (viz část 7.d.).

Děti

Registrace narození: Občanství dětí se odvozuje od občanství rodičů. Dítě, jehož alespoň jeden rodič je občanem státu, se automaticky stává občanem. Narození úřady registrují okamžitě.

Zneužívání dětí: Zneužívání dětí, i když je nezákonné, zůstává i nadále problémem. Nezletilý je definován jako osoba ve věku nižším než 18 let. Dítě je také klasifikováno jako zvláště ohrožená osoba a je považováno za oběť domácího násilí, i když není konkrétním cílem domácího násilí. Podle neziskových organizací se s některou z forem domácího násilí setkává ročně 40 000 dětí. Podle zprávy, kterou v dubnu vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí, počet zneužívaných a týraných dětí vzrostl ze 7 527 dětí v roce 2013 na 8 478 v roce 2014. Šest dětí v roce 2014 na následky zneužívání či týrání zemřelo. Nezisková organizace Naše dítě zveřejnila informaci, že v roce 2014 z důvodu zneužívání či týrání úřady odňaly od rodin 1 248 dětí a umístily je do dětských domovů. Ve většině případů nedošlo k včasnému odhalení násilí, které pak pokračovalo po celé dětství oběti. Podle údajů policie a Ministerstva vnitra bylo v roce 2014 registrováno 821 případů zneužívání a 518 případů za prvních šest měsíců roku, včetně sexuálně motivovaného zneužívání a zneužívání k sexu za úplatu.

Tresty odnětí svobody pro pachatele odsouzené za zneužívání dětí jsou v rozpětí od pěti let až do 12 let v případě úmrtí dítěte. Ministerstva vnitra a spravedlnosti zavedla zvláštní místnosti pro výslechy dětí postižených zneužíváním a pro výslechy svědků. Ke konci roku 2014 jich bylo k dispozici 57. Pokud speciálně vyškolení policisté dodrží zvláštní požadavky pro výslech (přítomnost psychologů a v některých případech i soudců a obhájců), nevyžaduje se po zneužitých dětech, aby dále svědčily během soudního přelíčení.

Manželství z donucení nebo manželství nezletilých osob: Minimální věková hranice pro manželství stanovená zákonem je 18 let. Někteří příslušníci romské komunity uzavírali manželství před dosažením tohoto zákonného věku. Zákon v některých situacích umožňuje uzavření manželství ve věku 16 let se souhlasem soudu, žádná oficiální manželství ve věku nižším než 16 let však nebyla uzavřena.

Sexuální zneužívání dětí: Zákon zakazuje držení, výrobu a šíření dětské pornografie a osobám, které se těchto aktivit dopouští, hrozí nepodmíněný trest odnětí svobody v délce až osmi let. Za pohlavní styk s osobou mladší než 15 let hrozí nepodmíněný trest odnětí svobody v délce až osmi let, v případě úmrtí dítěte až osmnácti let. Minimální věková hranice pro dobrovolný pohlavní styk je 15 let. Trestní sazba z pohlavní styk s dítětem mladším 15 let je až osm let; v případě úmrtí dítěte až 18 let. Podle statistik Ministerstva vnitra, za první pololetí policie vyšetřovala sedm případů zneužívání dětí k sexu za úplatu. Za celý rok 2014 to bylo 42 případů. Některé dětské oběti obchodování s lidmi byly podle některých informací také nuceny k prostituci.

Za první pololetí Ministerstvo spravedlnosti evidovalo 59 usvědčujících rozsudků za výrobu či manipulaci s dětskou pornografií; všech 59 trestů bylo nepodmíněných. Soudy také odsoudily sedm osob za zneužití dítěte pro výrobu pornografie; čtyři z nich k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Nevládní sektor kritizoval tresty za výrobu a šíření dětské pornografie jako příliš měkké.

Mezinárodní únosy dětí: Česká republika je signatářem Haagské úmluvy z roku 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí. Více informací zde na stránkách Ministerstva zahraničí USA:

travel.state.gov/content/childabduction/en/legal/compliance.html

a informace o České republice zde:

travel.state.gov/content/childabduction/en/country/czechrepublic.html

Antisemitismus

Přestože odhady se různí, židovská populace v zemi čítá asi 10 000 osob. Veřejné projevy antisemitismu byly v zásadě vzácné, po celé zemi byly však aktivní malé, poměrně dobře organizované ultrapravicové skupiny s antisemitskými názory. Ministerstvo vnitra pokračovalo v monitorování aktivit těchto skupin, posilovalo spolupráci s policejními složkami v sousedních zemích a zajišťovalo ukončení nepovolených shromáždění.

V roce 2014 Ministerstvo vnitra evidovalo 45 trestných činů s antisemitským podtextem, což je oproti roku 2013 nárůst o 200 procent. Za stejné období Federace židovských obcí sama nahlásila 43 antisemitsky motivovaných incidentů, včetně škody na majetku, antisemitských sloganů a nacistických symbolů nasprejovaných na zdi, výhrůžek a obtěžování. Federace evidovala jeden fyzický útok na Žida. Počet antisemitských článků napsaných Čechy na internetu, včetně podněcování k násilí na Židech, se zvýšil z 82 v roce 2012 a 156 v roce 2013 na 191 v roce 2014. 2 and 156 in 2013 to 191 in 2014. Znamý antisemitský bloger pokračoval v publikování antisemitských článků na internetu, včetně prohlášení popírajících holocaust.

Obchodování s lidmi

Viz zpráva Ministerstva zahraničí USA o obchodování s lidmi *Trafficking in Persons Report* pod tímto odkazem: www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

Osoby s postižením

Zákon zakazuje diskriminaci osob s tělesným, duševním nebo jiným postižením v zaměstnání, vzdělávání, veřejné dopravě, přístupu ke zdravotní péči, nebo jiných státních službách. Státní orgány tato opatření všeobecně účinně

postihovaly. Osoby s postižením však měly problém se získáváním vhodného obecního bydlení a nezaměstnanost mezi nimi byla nepřiměřeně vysoká. Většina postižených dětí měla možnost vzdělávat se v běžných základních a středních školách i na univerzitách. Řada dětí s postižením byla představiteli školství umístěna do zvláštních škol nebo „praktických“ škol, které jsou určeny pro děti s „mírnou retardací“. Tyto školy nepřipravují děti pro vzdělávání na univerzitní úrovni. Ředitelé základních škol měli pravomoc přijmout nebo odmítnout jakéhokoli žáka na základě schopnosti školy plnit jeho individuální potřeby. V některých případech běžné školy přístup žákům s postižením odmítly.

V dubnu schválila Poslanecká sněmovna novelu školského zákona, která ruší praktické školy. Zákon měl vstoupit v účinnost v září 2016. Pouze děti se závažnějším postižením by měly chodit do zvláštních škol, kterých bylo v České republice deset. Zvláštní školy zaměstnávaly speciálně vyškolené pedagogy pro výuku dětí se závažnějšími postiženími. Každé dítě mělo svého asistenta a ve třídě bylo maximálně deset žáků.

Osoby s postižením mají ze zákona plná práva. Zákon ukládá zákonným zástupcům, aby zajistily, že na preference osoby s duševním nebo fyzickým postižením je brán ohled. Soudy navíc již nemohou tyto osoby zbavovat jejich svéprávnosti, mohou ji však omezit v některých jasně specifikovaných oblastech (např. finance, hlasovací právo). Soudy mají tři roky na prošetření případů osob s duševním nebo fyzickým postižením, kterým byla zákonem omezena práva, aby stanovily, zda tato omezení odpovídají znění zákona.

Ombudsmanka je povinna pravidelně navštěvovat všechna státní i soukromá zařízení, kde pracují uvězněné osoby nebo osoby v jiném typu ústavní péče, včetně osob s postižením, aby prověřil, zda podmínky nejsou v rozporu se základními právy, a usilovat o lepší ochranu proti možnému zneužívání těchto osob. Úřad ombudsmanky tyto návštěvy během roku prováděl. Ombudsmanka spolupracuje s Nejvyšším státním zastupitelstvím v oblasti ochrany vězněných osob nebo osob v ústavní péči.

Podle zprávy, kterou Ministerstvo pro lidská práva publikovalo v červenci, v průběhu roku 2014 ministerstva neplnila požadavek zákona, aby minimálně 4 procenta zaměstnanců podniků a institucí s více než 25 zaměstnanci tvořily osoby s fyzickým postižením. Podle zprávy, tento požadavek plnily pouze dva z 12 orgánů ústřední státní správy. Místo zaměstnávání osob s postižením mnoho podniků a institucí platilo pokuty nebo nakupovalo výrobky od firem, které zaměstnávají osoby s postižením. Tento jev kritizovala Národní rada osob se zdravotním postižením.

Ministerstvo práce a sociálních věcí pokračovalo v programu, který je financován z fondů Evropské unie a který pomáhá lidem s postižením v odchodu z ústavní péče a s jejich zapojením do běžné společnosti.

Národnostní/rasové/etnické menšiny

Romové, jejichž počet se odhaduje na 300 000 osob, čelí vysoké míře chudoby, nezaměstnanosti a negramotnosti a také různým úrovním diskriminace ve vzdělávání, zaměstnání a bydlení. Společenské předsudky proti romským obyvatelům České republiky se příležitostně projevují násilnými útoky.

Podle studie, kterou v červenci 2014 zveřejnila nevládní organizace In Iusticia a která analyzovala data z Evropské komise, 32 procent Romů zažilo v životě výhrůžky či útok z důvodu své etnické příslušnosti; zhruba 66 procent obětí útok nehlásilo. V anketě z března 79 procent respondentů označilo Romy za „nesympatické“ nebo „velmi nesympatické“, zatímco jen 4 procenta respondentů měla s Romy účast. Podle průzkumu z července, 48 procent českých podniků by Roma nezaměstnalo. Další průzkum, který provedla Evropská komise, zjistil, že jen 29 procentům Čechů by nevadilo pracovat s Romem, a pouze 11 procentům by nevadilo, kdyby jejich dítě mělo vztah s Romem. Stejný průzkum také poukázal na vysokou míru netolerance vůči Asiatům a černochům.

Celostátní sdělovací prostředky i nadále věnovaly nepřiměřeně velkou pozornost kriminalitě a násilí Romů v porovnání s chováním příslušníků většinové společnosti nebo jiných menšin. Webové stránky White-media.info, které jsou zaregistrované v zahraničí, zveřejňovaly seznamy se jmény a adresami aktivistů a nabouraly se do webů a emailových schránek některých známých osob, které pracovaly na romské problematice nebo v minulosti vyjádřily podporu Romům. Nový ministr pro lidská práva a ministryně práce a sociálních věcí se veřejně vyjádřili na podporu sociálně znevýhodněných skupin, zejména Romů, a ve vládě usilovali o přijetí politik, které by zlepšily situaci těchto skupin.

Romové se účastnili politického života a figurovali mezi členy hlavních i romských politických stran. Ve volbách, které proběhly v roce 2014, romští kandidáti na celostátní úrovni příliš neuspěli, ale někteří byli zvoleni do místních zastupitelstev (viz Oddíl 3).

Podle Ministerstva vnitra uspořádali extremisté v roce 2014 celkem 291 akcí, včetně několika protiromských demonstrací. Policie a neziskové organizace shodně tvrdí, že v létě, kdy se tradičně extremistické skupiny aktivizují a pořádají demonstrace, bylo méně protiromských akcí než v roce 2014. V průběhu roku proběhlo několik demonstrací proti přijímání migrantů a

uprchlíků. Tyto demonstrace, z nichž některé organizovaly skupiny Blok proti islámu a Islám v České republice nechceme, zaznamenaly účast v rozmezí několika stovek až tisíce lidí. V červenci více než 60 neonacistů a dalších extrémistů demonstrovalo proti akci, která se snažila upozornit na xenofobii v Ostravě. Podle zpráv z médií policie zadržela extremisty, když se tito snažili projít městskou částí, kde bydlí početná romská populace. Neziskové organizace v oblasti migrace hlásily oproti předchozímu roku nárůst výskytu výhrůžek po telefonu či emailu. Proběhlo také několik demonstrací na podporu migrantů a uprchlíků.

Neziskové organizace uváděly, že se během roku v řadách politiků, včetně poslanců, senátorů a místních zastupitelů napříč politickým spektrem, rozšířila tzv. hate speech, podněcování k nenávisti zejména vůči muslimům. V srpnu na fotbalovém zápase v Jablonci nad Nisou fanoušci rozvinuli velký banner, na kterém byla postava v turbanu připomínající prase a žena, která do ní kope. Policie tento případ vyšetřovala jako údajné podněcování k nenávisti, což je trestný čin. V červenci na pražské demonstraci proti migrantům jeden demonstrant nesl maketu šibenice s nápisem „za zradu“. Příslušné orgány uvedly, že ho budou trestně stíhat. V listopadu bylo Martinovi Konvičkovi, vůdci skupiny Islám v České republice nechceme, státní zástupce sdělil obvinění za podněcování nenávisti k muslimům.

Podle *Zprávy o extremismu v roce 2014*, kterou vydalo Ministerstvo vnitra, bylo hlášeno 184 trestných činů z nenávisti, stíháno 139 a obviněno 129 osob. V případech nebylo ke konci roku vydáno pravomocné soudní rozhodnutí.

Přibližně jedna třetina Romů žilo ve „vyloučených lokalitách“ neboli ghettech. Podle zprávy, kterou v říjnu zveřejnil Ministerstvo práce a sociálních věcí, se počet ghatt v České republice od roku 2006 zvýšil na 600; počet jejich obyvatel se ve stejném období zvýšil z 80 000 na 115 000. Ghetta se obvykle vyznačují nedostatečnou kvalitou bydlení a špatnými hygienickými podmínkami. Kromě diskriminace v oblasti bydlení ke stavu přispívá gentrifikace a zvyšování nájmu v ghettech, kde žijí převážně Romové.

Neziskové organizace prováděly analýzu inzerátů na bydlení a zjistily, že romští žadatelé byli při hledání pronájmu obytných nebo komerčních prostor často diskriminováni. I když je diskriminace v bydlení na základě etnického původu zákonem zakázána, nevládní organizace uváděly, že některé obce nadále uplatňují obecní vyhlášky způsobem, který diskriminuje některé sociálně znevýhodněné skupiny, především Romy, včetně toho, že se rozhodnutí o přidělení bytu zakládá na pověsti uchazeče a rodiny v předchozích místech pobytu. Ombudsmanka zjistila jeden případ přímé diskriminace vůči Romovi ze strany realitní kanceláře v Severočeském kraji. Romka žalovala majitele

nemovitosti o veřejnou omluvu a 100 000 korun (4 200 USD) jako odškodnění za to, že jí nechtěl pronajmout byt. Případ řešil Okresní soud v Litoměřicích a v srpnu rozhodl, že se majitel musí žalobkyni omluvit. Soud zamítl nárok žalobkyně na finanční odškodnění.

V prvním pololetí roku 2014 navýšila vláda prostředky na dotace na bydlení o 24 procent oproti stavu v prvním pololetí 2013 na přibližně jednu miliardu korun (42 mil. USD). Podle Zprávy o stavu romské menšiny za rok 2014, kterou vláda vydává, stát v roce 2014 vyplatil celkem 64 000 příspěvků na bydlení měsíčně, tj. o 600 méně než v roce 2013.

Romské děti byly nepoměrně častěji umístovány do speciálních škol, označovaných jako „praktické“ školy, což způsobuje jejich faktické vyčlenění do podřadného systému školství. Podle statistických údajů Českého školní inspekce z roku 2014 přibližně třetina romských dětí chodila do zvláštních škol, které jim dávaly jen malou možnost pokračovat ve vzdělávání na vyšších úrovních. V běžných školách byly romské děti mnohdy segregovány od většinové populace, jednak kvůli místu pobytu (často v obci s převážně romskou populací) nebo kvůli potřebě doučování. Ministerstvo školství vydalo v září 2014 vyhlášku, která zlepšila metody zkoušení dětí se zvláštními potřebami, včetně zapojení více odborníků do rozhodovacího procesu. Vyhláška počítá s častějším přezkušováním v průběhu vzdělávání.

Odpovědnost za zavádění vládní Strategie boje proti sociálnímu vyloučení měla Agentura pro sociální začleňování; cílem strategie je zlepšovat vzdělávání, bydlení, bezpečnost, regionální rozvoj, zaměstnanost a rodinné/sociální/zdravotní služby pro sociálně vyloučené nebo znevýhodněné osoby, z nichž mnohé jsou příslušníky etnických a jiných menšin. Agentura implementovala projekt s hlavním důrazem na tři oblasti: vzdělávání mládeže o toleranci, sdílení nejlepší praxe v oblasti sociálního začleňování mezi místními samosprávami a organizaci celostátní mediální kampaně proti rasismu a trestným činům z nenávisti, která se zaměří na mladé lidi do 25 let.

Byly zaznamenány případy násilí a diskriminace proti příslušníkům jiných etnických menšin.

V červnu udělil Imunitní výbor Senátu senátorovi Vladimíru Drymlovi pokutu 20 000 korun (830 USD) za verbální napadení lékaře z Jemenu. Výbor dospěl k závěru, že prohlášení senátora mělo rasistický podtext. Senátor uvedl, že se proti tomuto rozhodnutí odvolá k Ústavnímu soudu.

Výsledky kontrolní činnosti České obchodní inspekce za první pololetí roku potvrdily skutečnost, že k diskriminaci spotřebitelů na českém trhu docházelo pouze zřídka. Inspekce provedla téměř tisíc kontrol zaměřených na odhalování

diskriminace spotřebitelů; pozitivních zjištění bylo pouze v osmi případech. V daných případech se jednalo o diskriminaci z důvodu národnosti například hostů v restauraci, kterým byla odmítnuta obsluha, neoprávněně účtované servisní přírázky v restauraci nebo byly cizincům účtovány vyšší ceny za nápoje. Mezi další formy diskriminace patřilo odmítnutí realitní kanceláře pronajmout byt romské osobě a odmítnutí ubytovat romského hosta v motelu.

Násilné činy, diskriminace a jiné zneužívání na základě sexuální orientace a genderové identity

Antidiskriminační zákony a zákony proti zločinům z nenávisti v České republice existují. Ve své zprávě Evropská komise proti rasismu a nesnášenlivosti, která byly zveřejněna v říjnu, Evropská komise kritizovala Českou republiku za to, že nemá v právním řádu speciální ustanovení pro zločiny z nenávisti na základě sexuální orientace a genderové identity. Zákony umožňují svobodným osobám LGBT adopci dítěte.

Stát nevedl statistiku ohledně násilných činů směřovaných proti jednotlivcům na základě jejich sexuální orientace nebo genderové identity, ale kontakty v nevládních organizacích uváděly, že takových případů bylo velmi málo. Podle aktivistů českého LGBT hnutí je česká veřejnost vůči osobám LGBT vcelku tolerantní. Přibližně 49 procent respondentů v průzkumu, který byl proveden v květnu, schvaluje registrované partnerství. Podle stejného průzkumu, 51 procent dotázaných má za to, že „coming out“ (veřejné přiznání sexuální orientace) působí osobám LGBTI problémy. Tento názor zastávaly především obyvatelé malých obcí (do 800 obyvatel), osoby starší 60 let věku a osoby s levicovým politickým smýšlením.

Podle průzkumu, který provedla nezisková organizace NGO Pro Fair Play, přibližně 14 procent osob LGBTI ohlásilo v prvním pololetí diskriminaci a obtěžování z důvodu sexuální orientace, což je mnohem méně, než v předchozích letech.

Společenské stigma osob s HIV a AIDS

Osoby s HIV/AIDS čelily společenské diskriminaci, přestože nebyly hlášeny žádné případy projevů násilí. Česká společnost AIDS pomoc (ČSAP) hlásila řadu případů diskriminace souvisejících hlavně s přístupem ke zdravotní a zubní péči a neoprávněným propouštěním. Stát ve většině případů nezasáhl, protože osoby s HIV/AIDS často dávaly přednost utajení svého stavu před podáním stížnosti. V roce 2014 Úřad ombudsmanky prezentoval na několika akcích na národní úrovni informace o statusu infekce HIV jako postižení podle antidiskriminačního zákona. Ombudsmanka také kritizovala novelu Zákona o

ochraně veřejného zdraví z důvodu, že podporuje stigmatizaci a diskriminaci HIV pozitivních osob.

Jiné společenské projevy násilí nebo diskriminace

Narůstalo znepokojení nad společenskými předsudky a diskriminací vůči muslimům. I když vláda veřejně odsoudila protiislámskou rétoriku, politici se i nadále dopouštěli protiislámských výroků. Prezident Zeman v říjnu prohlásil, že muslimští uprchlíci nechtějí respektovat zákony a zvyklosti a budou usilovat o zavedení práva šaría. V listopadu Zeman promluvil na shromáždění, které pořádalo sdružení Blok proti islámu a politická strana Úsvit přímé demokracie. Zemana kritizovalo několik politiků, včetně premiéra Sobotky, který prohlásil, že Zemanova účast na této akci je proti tradici humanismu a demokracie, kterou země vyznává.

V srpnu neznámý pachatel rozbil okna brněnské mešity; v listopadu někdo polil dveře a zdi mešity motorovým olejem. Ani k jednomu incidentu se nepřihlásila žádná skupina a policie pokračovala ve vyšetřování těchto případů.

Podle zprávy, kterou v září zveřejnila nezisková organizace In Iustitia, počet incidentů proti muslimům vykazoval vzrůstající trend. V roce 2014 organizace registrovala deset takových případů. V období do srpna jich bylo hlášeno již 23, a většina z nich se odehrála v červnu, na začátku migrační vlny a uprchlické krize. K 1. prosinci žádný z těchto případů nevyústil v trestní stíhání.

V souvislosti s uprchlickou krizí informovaly některé organizace pomáhající uprchlíkům, že jim bylo vyhrožováno a že byly cílem tzv. hate speech. Například Multikulturní centrum Praha oznámilo, že neznámá osoba před budovou centra vztyčila maketu šibenice.

Oddíl 7. Práva pracujících

a. Svoboda sdružování a právo na kolektivní vyjednávání

Zákon zakotvuje právo pracujících zakládat odborové organizace a vstupovat do nich podle vlastního uvážení bez nutnosti mít k tomu souhlas nebo splnit nepřiměřené požadavky. Umožňuje jim tyto činnosti provádět bez zábran. Právo svobodného sdružování platí jak pro české občany, tak pro zahraniční pracovníky. Zahraniční pracovníci se však do odborů obecně nezapojují kvůli krátkodobé povaze jejich pracovního poměru nebo z nedostatku společenské interakce s českými zaměstnanci.

Zákon umožňuje kolektivní vyjednávání. Zákon zakazuje diskriminaci na základě odborového členství a neuznává odborovou činnost za platný důvod k

propuštění. Pracující ve většině zaměstnání mají zákonné právo na stávku, jestliže selžou vyjednávání, a toto právo bylo všeobecně uplatňováno.

Stávky mohou být omezeny nebo zakázány v odvětvích nejdůležitějších služeb, jako jsou nemocnice, dodavatelé elektřiny a vody, řízení leteckého provozu, odvětví jaderné energetiky a odvětví naftového průmyslu a těžby zemního plynu. Příslušníci ozbrojených sil, státní zástupci a soudci mají zakázáno zakládat odborové organizace a vstupovat do nich a nemají povoleno stávkovat. Možnost kolektivního vyjednávání je omezenější u státních zaměstnanců, jejichž mzdy jsou upraveny zákonem. Podle zákona mohou pracovníky, včetně osob, které nejsou členy odborových organizací, právně zastupovat pouze odbory. Od odborových organizací se vyžaduje, aby při plánování stávky písemně informovaly zaměstnavatele o počtu stávkujících a aby jim poskytly seznam členů stávkového výboru nebo kontaktních osob pro vyjednávání. Stávka musí být ohlášena nejméně tři dny předem. Přestože předpisy opravňují členy odborů, aby prováděli určité odborové aktivity v pracovní době, nikde není uvedeno penzum času, na které pracovníci mají pro tento účel nárok, což zaměstnavatelům ponechává široký prostor pro výklad. Zákon chrání představitele odborů před propuštěním zaměstnavatelem během jejich funkčního období a po dobu 12 měsíců po jeho skončení. Pokud chce zaměstnavatel propustit představitele odborů, musí nejprve získat souhlas od odborové organizace tohoto zaměstnance. Pokud mu odbory tento souhlas nedají, propuštění není platné.

Stát usiloval o důsledné uplatňování zákonů a do činnosti odborů nezasahoval. Zdroje státu na inspekci a zjednání nápravy byly přiměřené a pokuty za porušení pravidel dostatečně vysoké, aby měly odrazující účinek.

Podle Českomoravské konfederace odborových svazů (ČMKOS), zákon nenařizuje zaměstnavateli povinnost radit se s odbory v souvislosti s konkrétními zaměstnanci a snažit se dosáhnout vzájemné dohody při řešení určitých problémů na pracovišti. To podle ČMKOS omezuje práva zaměstnanců menších firem účastnit se odborové činnosti.

Podle ČMKOS se počet porušení zákoníku práce a odborových pravidel zaměstnavateli v posledních několika letech, včetně uplynulého roku, zvyšoval. ČMKOS evidovala celou řadu případů porušení práv zaměstnanců a jejich diskriminace ze strany zaměstnavatelů, například kladení vyšších administrativních překážek kolektivnímu vyjednávání, provádění neodsouhlasených a jednostranných úprav mezd a vyhrožování propuštěním zaměstnancům, kteří uplatňovali svá odborová práva, odmítli ukončit svoji činnost v odborech nebo usilovali o zakládání odborů. ČMKOS informovala, že zaměstnavatelé nutili zaměstnance pracovat bez řádné pracovní smlouvy v tzv.

zkušební době, platili zaměstnancům pouze minimální mzdu s „doplatkem“ na ruku nebo neplatili mzdy včas, čímž se dopouštěli porušení pracovněprávních zákonů. Ovšem prokázat takové porušení zákona je v praxi velmi obtížné. Zaměstnanci, členové i nečlenové odborů, často nebyli ochotni podat formální stížnost na své zaměstnavatele nebo proti nim svědčit, protože se báli, že by přišli o práci, byl by jim snížen plat nebo by byli přeloženi na pozice s horšími pracovními podmínkami. Podle ČMKOS podávali zaměstnanci obvykle stížnost, pouze pokud byla jejich pracovní místa bezprostředně ohrožena nebo po ztrátě zaměstnání.

Podle ČMKOS se zaměstnanci častěji informovali o svých odborových právech a způsobech, jak založit odborovou organizaci. ČMKOS hlásila případy, kdy zaměstnavatelé neposkytli členům odborů dostatečnou placenou dobu volna k plnění odborových povinností nebo vytvářeli tlak na členy odborů, aby opustili zaměstnání a oslabil tak místní odborovou organizaci. Objevily se případy šikanozních praktik vůči členům odborů, včetně nepřiměřených kritérií pro pracovní hodnocení nebo neadekvátního sledování pracovní výkonnosti; odboráři byli také často cílem disciplinárních opatření nebo jim byla snižována odměna výlučně v souvislosti s jejich účastí v odborech.

Během roku se odborové a zaměstnanecké organizace snažily své zájmy prosadit nejčastěji stávkovou pohotovostí a stávkami; jednalo se zejména o mzdy, kompenzaci za práci přesčas, obavy ze zavření podniku bez návazného sociálního programu, adekvátní kompenzaci pro znevýhodněné zaměstnance, například rodiče samoživitele, a plánované propouštění.

b. Zákaz nucené nebo povinné práce

Zákon zakazuje všechny formy nucené nebo povinné práce a stát porušování těchto zákazů účinně postihoval.

Stát přijal zákony, které zpříšňují regulaci týkající se možného zneužívání pracovních sil pracovními agenturami zvýšením bariér pro vstup pracovních agentur na trh, ukládáním pokut za nelegální zaměstnávání a stanovením limitů pro dočasné zaměstnávání cizích státních občanů. Zdroje, kontroly a nápravná opatření byla adekvátní. Tresty za porušování těchto zákonů a předpisů byly dostatečné na to, aby měly odrazující účinek.

Objevily se však zprávy, že muži i ženy, včetně migrujících pracovníků, byli podrobováni nucené práci většinou ve formě dluhového nevolnictví. Podle informací Ministerstva vnitra bylo v prvních 11 měsících roku evidováno 17 obětí nucené práce. Trestní stíhání v těchto případech ke konci roku nebylo

uzavřeno. Nábor těchto zahraničních pracovníků byl prováděn v zahraničí i v České republice pomocí klamavých praktik soukromých pracovních agentur.

Viz též zpráva Ministerstva zahraničí USA o obchodování s lidmi (*Trafficking in Persons Report*) pod tímto odkazem: www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

c. Zákaz práce dětí a minimální věková hranice zaměstnanců

Minimální věková hranice pro práci je 15 let. Zaměstnávání dětí ve věku 15-18 let se řídí přísnými bezpečnostními normami; platí zde také omezení pracovní doby a požadavek, že práce nesmí být na úkor školní docházky. Zdroje, kontroly a opravné prostředky byly odpovídající. V případě porušení předpisů dětské práce hrozí pokuta až do výše 2 milionů korun (83 000 USD). Český úřad bezpečnosti práce (ČÚBP) dodržování těchto předpisů v praxi účinně kontroloval. Během roku nehlásil ČÚBP žádné případy porušování zákona o dětské práci.

d. Diskriminace v zaměstnání nebo povolání

Pracovní zákony a předpisy zakazují jakoukoli diskriminaci na základě národnosti, rasy nebo etnického původu, náboženského vyznání, pohlaví, sexuální orientace a/nebo genderové identity, věku, postižení, pozitivního nálezu HIV nebo jiných přenosných chorob, společenského postavení, politických inklinací a přesvědčení nebo členství v odborech. Zákon vyžaduje spravedlivé zacházení se všemi osobami hledajícími zaměstnání.

V roce 2014 provedl ČÚBP celkem 1 213 kontrol zaměřených na nerovné zacházení a diskriminaci a uložil pokuty v celkové výši 6,3 milionu korun (260 000 USD) za porušení zákonů proti diskriminaci; nejčastěji se jednalo o požadavek zaměstnávat určitý počet osob s postižením, diskriminaci na základě pohlaví a věku nebo zveřejňování diskriminujících pracovních inzerátů. Podle ČMKOS většina případů diskriminace v oblasti práce obsahovala aspekt nerovných platových podmínek mezi muži a ženami.

Podle údajů Českého statistického úřadu, nezaměstnaných bylo 5,9 procent žen oproti 4,1 procentům mužů. V roce 2014 tvořily ženy 43,9 procent pracovních sil mimo zemědělství. Platy žen zaostávaly za platy mužů o zhruba 24 procent. V prvním pololetí ombudsmanka obdržela 57 stížností na diskriminaci v zaměstnání.

Sdružení podporující osoby s HIV pozitivní osoby zaznamenaly případy diskriminace. Podle zákoníku práce osoby s pozitivním nálezem HIV nejsou svým zaměstnavatelům povinny hlásit svou diagnózu, pokud jim nebrání ve

výkonu povinností. Někteří zaměstnavatelé propustili zaměstnance s pozitivní diagnózou HIV z důvodu předsudků na straně ostatních zaměstnanců. Aby zaměstnavatelé zabránili obviněním z diskriminace, zdůvodňovali tato propuštění administrativními důvody, například reorganizací.

Stát obecně efektivně prosazoval antidiskriminační pracovněprávní zákony, ale zaměstnanci často nebyli ochotni podat formální stížnost nebo svědčit proti svým zaměstnavatelům, protože se báli, že by přišli o práci, že by jim byla snížena mzda nebo že by byli přeloženi na pozici s horšími pracovními podmínkami.

e. Přijatelné pracovní podmínky

Ministerstvo práce a sociálních věcí stanoví standardy minimální mzdy a dohlíží na jejich dodržování. V roce 2013 byla celostátní minimální mzda zvýšena z 8 000 na 8 500 korun (z 350 na 380 USD) měsíčně. „Životní minimum“, definované jako minimální částka nutná pro uspokojení základních potřeb dospělé osoby v pracovním věku na jeden měsíc, bylo stanoveno na 2 200 korun (92 USD). Kontrola dodržování minimální mzdy je jedním z hlavních cílů kontrol ze strany ČÚBP.

Zákon stanoví čtyřicetihodinový pracovní týden, dva dny odpočinku týdně a přestávku v trvání alespoň třicet minut během běžné osmihodinové směny. Zaměstnanci mají nárok na minimálně 20 dní placené dovolené ročně. Zaměstnavatel může požadovat až osm hodin přesčasů týdně v případě velké poptávky, ale nesmí vyžadovat více než 150 hodin přesčasů v jednom kalendářním roce. Další přesčasová práce podléhá souhlasu zaměstnance. Ustanovení zákoníku práce stanoví plat za přesčasovou práci, který je roven nejméně 125 procentům průměrného platu.

Stát stanoví normy zdraví a bezpečnosti na pracovišti. Zaměstnavatel musí v souladu se zákoníkem práce zajistit bezpečnost a ochranu zdraví osob na pracovišti, udržovat bezpečné a zdravé pracovní prostředí a zabránit výskytu zdravotních a bezpečnostních rizik.

Inspektoři ČÚBP provedli 5 824 kontrol dodržování zákoníku práce. ČÚBP uložil pokuty v celkové výši 67,96 milionu korun (1,26 mil. USD) za hrubá porušení v oblasti pracovních smluv, mezd, proplácení přesčasů, pracovní doby a pracovních přestávek. V roce 2014 působilo v České republice 333 inspektorů ČÚBP. Plán kontrol ČÚBP byl zaměřen na sektory, v nichž bývají obvykle vysoce rizikové pracovní podmínky, tj. stavebnictví, zemědělství a lesnictví..

ČÚBP má v kompetenci také boj proti nelegálnímu zaměstnávání. Inspektoři práce se zaměřili na odhalování nelegálního zaměstnávání v sektorech, kde se tento jev nejčastěji vyskytuje, tj. ubytovací služby/pohostinství, maloobchod, zemědělství, lesnictví a stavebnictví. Kromě toho inspektoři provedli mnoho kontrol ve vybraných sezónních pracovních oborech, včetně venkovních plaveckých areálů, lyžařských resortů, čerpacích stanic a motorestů. Pro větší účinnost prováděl ČÚBP společné kontroly s Úřadem práce, Správou sociálního zabezpečení, cizineckou policií, celníky a policií. V roce 2014 bylo provedeno celkem 15 081 kontrol a uloženy pokuty (celková výše nebyla zatím zveřejněna) za hrubé porušení zákoníku práce v oblasti nelegálního zaměstnávání, pracovních smluv, neplacení mezd a prémie, porušování pracovní doby a pracovních přestávek a za chybějící povolení k pobytu a pracovní povolení.

V roce 2014 pracovalo v zemi 195 inspektorů práce, kteří kontrolovali dodržování podmínek pracovněprávní legislativy. ČÚBP provedl kontroly ve 394 agenturách zaměstnávajících zahraniční pracovníky. Podle ČÚBP tyto kontroly odhalily nesoulady v pracovních smlouvách, odepření výplat mzdových prémie nebo opožděné výplaty mezd a nesoulady týkající se odpracovaných hodin, přesčasů a pracovních přestávek. Za hrubé porušení pracovněprávních předpisů ČÚBP uložil 70 pokut v celkové výši 3,2 milionů korun (1,33 mil. USD). Přestože ČÚBP nepotvrdil žádné případy systematické diskriminace na základě občanství, pohlaví, věku nebo zdravotního stavu; porušování zákoníku práce bylo zaznamenáno nejčastěji v případech, kdy se lišily pracovní podmínky a mzdy stálých zaměstnanců a dočasných pracovníků najatých přes agentury.

Zaměstnavatelé někdy nedodržovali standardní pracovní podmínky v případech zahraničních pracovníků. Zahraniční pracovníci s relativně nízkou kvalifikací pocházející z méně rozvinutých zemí byli někdy závislí na pracovních agenturách zajišťujících dočasnou práci, aby si mohli najít a udržet práci. Migranti v některých případech pracovali v podmínkách neodpovídajících normám a objevily se i případy nedůstojného jednání se zahraničními pracovníky ze strany agentury dopouštěly. Nejčastěji jsou mzdy vypláceny těmto agenturám, které si z nich část strhnou, takže dělníci dostávají nižší mzdu, než je mzda minimální; práce přesčas není řádně zaplácena nebo pracovníci za svoji práci vůbec nejsou placeni. Protože zahraniční pracovníci podávají oficiální stížnost na takové zneužívání jen zřídka, příslušné orgány měly jen málo možností zasáhnout.

ČÚBP účinně prosazoval dodržování norem ochrany zdraví a bezpečnosti při práci. Zákony vyžadující přijatelné pracovní podmínky platí stejně pro všechny pracovníky všech odvětví. Během sledovaného roku provedl ČÚBP 9 795 kontrol zaměřených na dodržování norem v oblasti ochrany zdraví a bezpečnosti

při práci, a to zejména ve stavebnictví, výrobě, dopravě, zemědělství, lesnictví a oblastech, kde dochází k manipulaci s těžkou technikou. Kontroly byly prováděny z iniciativy úřadu i na podnět stížností. Za hrubé porušení zákonů a předpisů byly uděleny pokuty v celkové částce 25.5 miliónů korun (1 mil. USD).

V roce 2014 se počet ohlášených pracovních úrazů oproti roku 2013 zvýšil o 2,1 procento. Počet smrtelných nehod se v roce 2014 zvýšil o 3,4 procenta. V období 2002 až 2014 se celkový počet hlášených pracovních úrazů snížil o 50,4 procenta. K převážné většině úrazů a úmrtí došlo v oborech dopravy, stavebnictví, skladového hospodářství a ve zpracovatelském průmyslu. K zraněním nejčastěji dochází, když zaměstnanci podceňují rizika nebo nevěnují dostatečnou pozornost pracovním postupům, při nepovoleném chování a/nebo pobytu v nebezpečných zónách; dalším faktorem je nedodržování zákazů. Zaměstnanci malých a středních firem často odmítali používat ochranné pomůcky i v případě, že je měli od zaměstnavatele k dispozici.

Pracovníci mohou odmítnout vyskytovat se v situacích, které ohrožují jejich zdraví nebo bezpečnost, bez rizika ztráty zaměstnání. ČÚBP důsledně zajišťuje, aby toto právo bylo dodržováno.